

ZÁKRYTOVÝ

ZPRAVODAJ

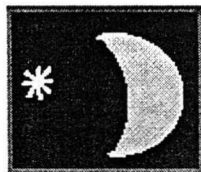
Zvaštin příloha
Vánoce 2000

ALMANACH
2001

Zákrytová a astrometrická sekce
České astronomické společnosti

Rokycany, 2000

Zákryty hvězd Měsícem

Měsíc obíhá kolem Země a díky tomu se na obloze pohybuje vůči hvězdnému pozadí. Tak se stane, že často zakryje nějakou hvězdu. To, že je hvězda za Měsícem, vlastně znamená, že na Zemi dopadá stín Měsíce. Tento stín se po povrchu pohybuje rychlostí obvykle asi 1 km/s. Nejvyšší rychlost může být 980 m/s, a to v místech,

kde je Měsíc v zenitu.

Předpovědi zákrytů hvězd Měsícem počítala USNO (U. S. Naval Observatory), od roku 1995 tato služba přešla na ILOC (International Lunar Occultation Center v Japonsku). Pro každou stanici, která napozoruje alespoň deset

použitelných zákrytů ročně jsou dodány předpovědi pro následující rok. Začínající stanice mohou pozorovat podle údajů každoročně zveřejňovaných ve Hvězdářské ročenice nebo se obrátit na národní centrum pozorování zákrytů (viz níže).

Okamžiky vstupu za Měsíc, stejně jako okamžiky výstupu zpoza Měsíce se snažíme zaznamenat s maximální přesností. Existuje několik způsobů jak čas úkazu změřit. Uvedl bych dva nejobvyklejší:

1. Pozorovatel hledí do dalekohledu a v okamžiku, kdy hvězda zmizí (při vstupu za Měsíc) nebo se objeví (při výstupu zpoza Měsíce) zmáčkne tastr stopku, resp. tlačítko, kterým se zaznamená čas v časové aparatuře (ty mohou být různé). Toto pozorování je však zatíženo osobní chybou, reakcí pozorovatele na podnět. Tato reakce (říkáme jí časová rovnice) by měla být před nebo po pozorování změřena na jakémsi trenažéru a následně odečtena od získaného času. Obvykle činí asi 25 - 35 setin sekundy, ale je to hodnota velice proměnlivá a nestálá.

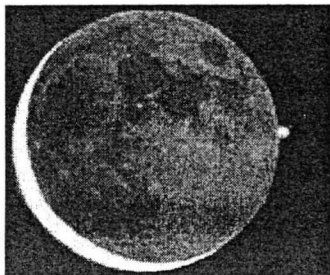
2. Na dalekohled je připojena videokamera a ze záznamu (kam se zároveň nahrává přesný čas) pak lze odečíst okamžik, kdy k zákrytu došlo. Toto pozorování není zatíženo osobní chybou. Je však nezbytné vlastnit dražší a technicky náročnější aparaturu. Tato pozorování se ve světě rozmáhají, u nás s tímto experimentuje Václav Příbář z Dáblické hvězdárny (součást HaP hl.m. Prahy), ale pozorování pomocí CCD TV kamer běží nyní už i na hvězdárnách ve Valašském Meziříčí, v Rokycanech a stanic vybavených CCD TV technikou rychle přibývá.

V praxi obvykle pozorujeme vstupy před úplňkem a výstupy po úplňku, když úkazy nastávají u neosvětlené části Měsíce. Napozorované hodnoty jsou posílány

do celonárodního centra, které je na hvězdárně ve Valašském Meziříčí (Hvězdárna, Valašské Meziříčí, 757 01). Tam se soustřeďují měření časů totálních zákrytů z Česka i Slovenska a posílají se do světového centra, které je v Japonsku.

Z časů zákrytů mohou být upřesňovány, případně zjišťovány polohy hvězd (ty už však jsou většinou velmi dobře známy), poloha Měsíce, nerovnosti na okrajových partiích Měsíce, poloha pozorovacího místa (ještě v devatenáctém století tomu tak bylo, dnes máme GPS), pomocí tzv. rychlé fotometrie i reálné rozměry zakrývaných hvězd. My ovšem zákryty jen pozorujeme, zpracování se provádí právě v Japonsku.

ROK 2001

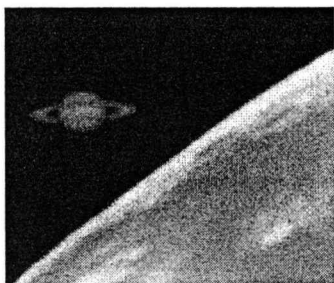

Bohužel, na zákryty mimořádně jasných hvězd Měsícem se, při pozorování ze střední Evropy, stejně jako v roce 2000, nemůžeme těšit ani letos. Čeká nás pouze sedm úkazů při nichž za okrajem Luny pohasne a po určité době se znovu objeví **hvězdy jasnější než 4. mag.** **Kompletní přehled** sedni zákrytů počítaný pro 15° E a 50° N naleznete v následující tabulce:

Datum	UT	f	XZ	mag	E	CA	PA	Vh	Vs	PPM	
měs. den	h m						o	o	o		
3	4	0 9	D	7240J	3,0	101	+67N	64	12	-44	94584
3	4	0 57	R	7240J	3,0	101	-63N	294	5	-41	94584
7	19	2 18	D	8632Q	3,3	337	-41N	41	6	-7	95649
7	19	2 57	R	8632Q	3,3	337	+59N	301	12	-2	95649
1	9	17 14	D	10907O	3,5	179	+40N	38	18	-17	97380
1	9	17 50	R	10907O	3,5	179	-43N	315	24	-23	97380
4	1	22 57	D	10907O	3,5	96	+54S	134	23	-35	97380
4	1	23 43	R	10907O	3,5	96	-56S	244	15	-34	97380
9	10	0 26	D	5771	3,5	261	-27N	19	35	-31	119934
9	10	1 9	R	5771	3,5	261	+53N	299	42	-28	119934
11	30	19 25	D	5771	3,5	180	+47N	133	39	-41	119934
11	30	19 54	R	5771	3,5	180	+82S	184	43	-45	119934
1	7	0 0	D	5652J	3,8	140	+48S	118	34	-60	119835
1	7	0 50	R	5652J	3,8	140	-55S	221	27	-55	119835

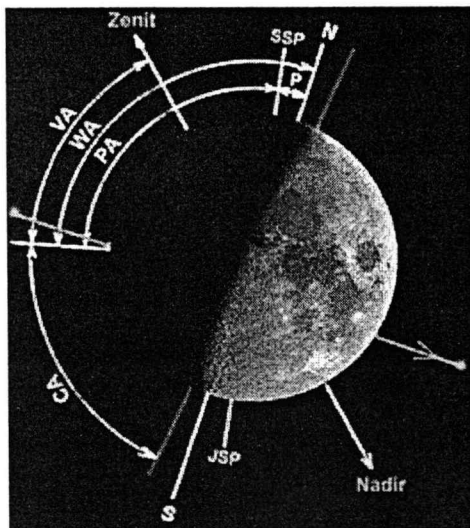
U slabších hvězd počet zákrytů pochopitelně narůstá, ale k jejich sledování je současně nutno užívat větší průměry dalekohledů, které nejsou vždy k dispozici. Pro informaci jen několik čísel dokumentujících toto tvrzení (počítáno opět pro stanoviště 15°E, 50°N):

Jasnost hvězd	Zákrytů celkem	Vstup	Výstup
mag < 4.0	7	5	2
4.0 ≥ mag < 5.0	17	10	7
5.0 ≥ mag < 6.0	20	12	8
6.0 ≥ mag < 7.0	92	55	37

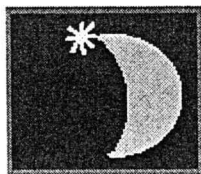
Kromě zákrytů hvězd Měsícem se můžeme těšit navíc i na dva noční (Saturn) a jeden denní (Jupiter) zákryt planet Měsícem. Zajímavostí je, že 3. listopadu nás čeká i pozorovatelný zákryt Saturnova měsíce Titan Měsícem. Informace jsou opět shrnuty v tabulce:

Datum	UT	f	Planeta	mag	E	CA	PA	Vp	Vs	Trvání
měs. den	h m						o	o	o	s
9 12	13 11	D	Jupiter	-2,1	68	-42S	143	10	36	85
9 12	13 46	R	Jupiter	-2,1	68	43S	229	5	32	81
11 3	21 5	D	Saturn	-0,3	148	-72N	68	36		40
11 3	22 12	R	Saturn	-0,3	148	+76N	253	46		43
11 3	22 18	R	Titan	8,3	148	+71N	247	47		2
12 1	2 42	D	Saturn	-0,4	177	-55N	84	38		42
12 1	3 46	R	Saturn	-0,4	177	+53S	257	27		39

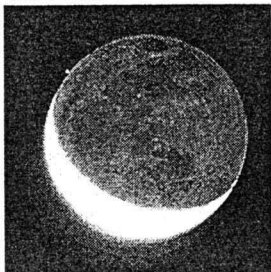

Obrázek ukazuje způsob určení jednotlivých pozičních úhlů hvězdy. Úhel VA je vhodný pro azimutální montáž, protože je počítán od zenitu. PA se hodí pro paralaktickou montáž, je určován od severního bodu Měsíce. Úhly CA a WA jsou vzhledem k montáži neutrální. CA je rohový úhel a měří se od bližšího rohu Měsíce (N - severního či S - jižního, kladně po neosvětleném okraji). Wattsův úhel WA je počítán od severního pólu Měsíce a pozice hvězdy se dá určit podle Wattsových map.

Tečné zákryty hvězd Měsícem

Jedná se o zvláštní případ totálních zákrytů, kdy Měsíc jen „lízne“ hvězdu a může nastat několikanásobný úkaz, jak je hvězda zakrývána nerovnostmi měsíčního okraje. Tato událost je z hlediska jednoho pozorovacího stanoviště vzácná, proto se pořádají za tečnými zákryty výpravy. Při tom se rojnice pozorovatelů roztáhne do hloubky stínu a měří se přesné časy bliknutí hvězdy.

Na expedice za tečnými zákryty je nutné speciální mobilní vybavení. Aby veškeré náklady spojené s dopravou pozorovatelů a techniky na místo měření nepřišly v niveč je nutné věnovat dostatečnou pozornost přípravě. Hlavně je nezbytné si předem vypočítat, kudy půjde po zemi stín, resp. jeho hranice (závisí podstatně

na nadmořské výšce), vytipovat pozorovací oblast (málo používanou silnici, cestu, louku) a vybrat vhodná stanoviště s ohledem na nominální profil.

Na základě dohody s hvězdárnou Valašské Meziříčí má tyto úkazy "na starosti" Hvězdárna v Rokycanech (Voldušská 721/II, Rokycany, 337 11), kde v případě zájmu získáte podrobnější informace.

Pozorování tečných zákrytů přináší detailní informace o profilu polárních oblastí povrchu Měsíce a jsou též využívána k upřesnění dráhy Měsíce (mimo jiné užívaných i při pozorování zatmění Slunce, což je speciální případ zákrytu hvězdy Měsícem).

Rok 2001

Celkový soupis tečných zákrytů hvězd Měsícem pro rok 2001, který je skutečně velice málopočetný, naleznete v přiložené tabulce pro níž je zpracováno i grafické znázornění hranic stínů (3.str. obálky). Na dalších stránkách se můžete seznámit s vybranými úkazy podrobněji. V prvních třech případech k zakrytu dochází v průběhu zatmění Měsíce a u dvou úkazů hranice stínu mine naše území (B,G).

No	Datum 2001	Hvězda	Mag	PCT SNLT	Čas (UT)	SN AL	MN AL	MN AZ	CA
A	09.01.	1125	6.5	0%	20h 17m	> 12°	45°	116°	13 U(S)
B	09.01.	1128	6.8	0%	20h 40m	> 12°	50°	118°	88 U(N)
C	09.01.	79410	7.2	8%	21h 00m	> 12°	51°	127°	52 U(S)
D	03.02.	718	6.0	73%+	18h 42m	> 12°	59°	176°	7 S
E	03.03.	808	6.8	57%+	18h 39m	> 12°	59°	208°	5 S
F	02.11.	577	6.0	97%-	20h 24m	> 12°	35°	104°	21 N
G	06.11.	1178	6.3	67%-	22h 26m	> 12°	25°	83°	10 N

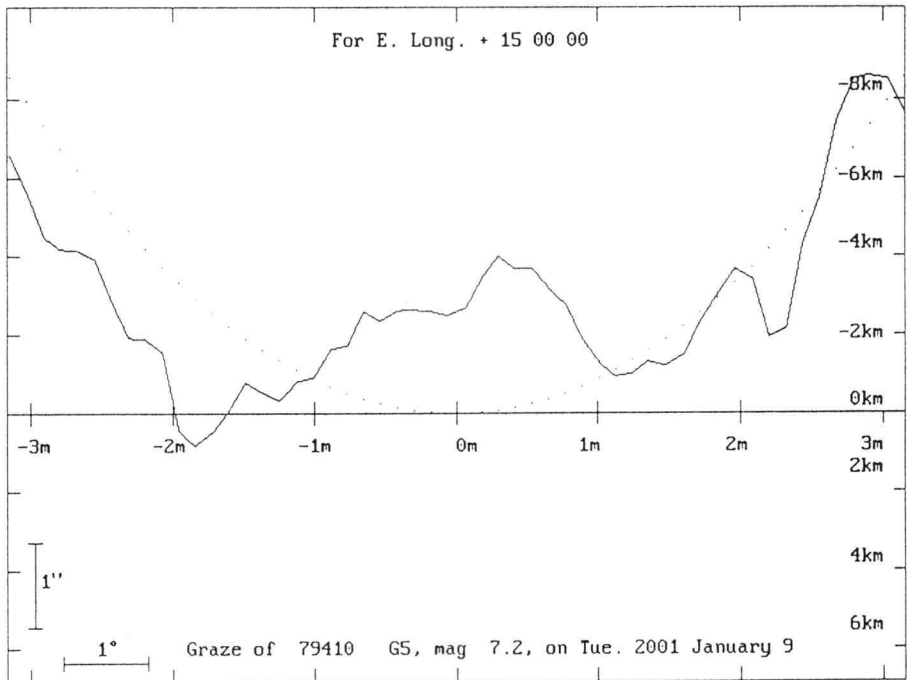
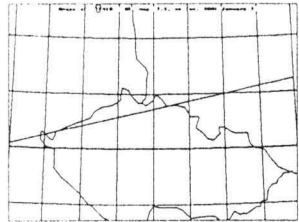
Grazing Occultation of 79418 F2 Mag 9.2
 Tuesday 2001 January 9

Longitude	Latitude	UT	Nominal Site Altitude 0 m			PA	WA	CA	
			Alt	Az	TanZ				
° ' ''	° ' ''	h m s	Sn	Mn	°	°	°		
+ 11 00 00	+31 06 13	20 44 03	53	94	0.77	177.7	167.76	35.000	0E
+ 12 00 00	+31 21 08	20 45 55	54	95	0.73	177.9	167.97	37.000	0E
+ 13 00 00	+31 35 26	20 47 48	55	96	0.70	178.1	168.18	39.000	0E
+ 14 00 00	+31 49 04	20 49 44	56	98	0.67	178.3	168.41	41.000	0E
+ 15 00 00	+32 02 02	20 51 41	57	99	0.64	178.6	168.64	44.000	0E
+ 16 00 00	+32 14 21	20 53 40	59	101	0.61	178.8	168.88	46.000	0E
+ 17 00 00	+32 25 57	20 55 42	60	102	0.58	179.1	169.13	48.000	1E
+ 18 00 00	+32 36 52	20 57 44	61	104	0.55	179.3	169.39	51.000	3E
+ 19 00 00	+32 47 05	20 59 49	62	106	0.53	179.6	169.65	53.000	5E

Librations Long -0.78 Lat -0.39 P 169.7 D -0.3
 Illumination of moon 5%E
 Elongation of Moon 179°
 Vertical Profile Scale 1.90 km/arcsec at mean distance of moon
 Horizontal Scale Factor 1.50 deg/min

Limiting magnitudes for Different Telescope Apertures

CA\TDia	50	100	150	200	250	300	350
49.0	10.6	11.3	11.9	12.5	13.1	13.8	14.4
51.0	10.6	11.3	11.9	12.5	13.1	13.8	14.4
53.0	10.6	11.3	11.9	12.5	13.1	13.8	14.4
55.0	10.6	11.3	11.9	12.5	13.1	13.8	14.4
57.0	10.6	11.3	11.9	12.5	13.1	13.8	14.4

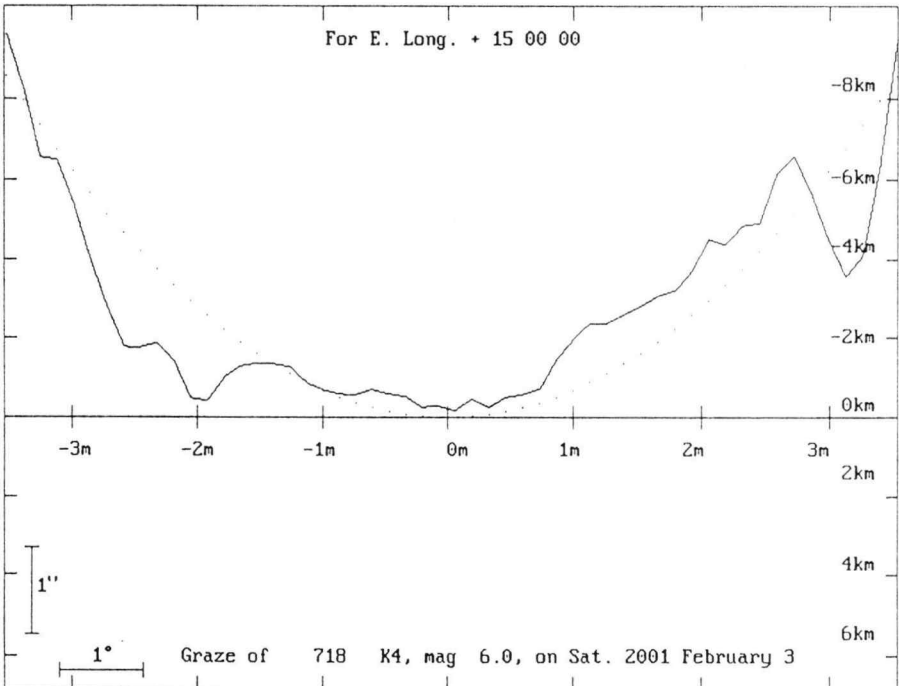
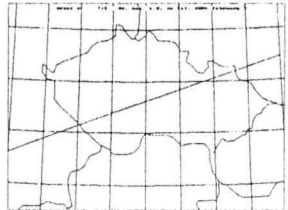
Grazing Occultation of 718 K4 Mag 6.0
 Saturday 2001 February 3

Longitude o ' ''	Latitude o ' ''	UT h m s	Nominal Site Altitude 0 m			PA o	WA o	CA o
			Alt Sn Mn	Az o	TanZ o			
+ 11 00 00	+48 35 29	18 35 05	59	165	0.59	162.8	168.94	8.22S
+ 12 00 00	+48 51 52	18 36 57	59	168	0.59	163.0	169.14	8.02S
+ 13 00 00	+49 07 34	18 38 48	59	171	0.59	163.2	169.34	7.81S
+ 14 00 00	+49 22 34	18 40 38	59	174	0.60	163.4	169.55	7.61S
+ 15 00 00	+49 36 54	18 42 26	59	176	0.60	163.6	169.75	7.41S
+ 16 00 00	+49 50 33	18 44 13	59	179	0.60	163.8	169.95	7.21S
+ 17 00 00	+50 03 33	18 45 59	59	182	0.61	164.0	170.15	7.00S
+ 18 00 00	+50 15 54	18 47 44	58	184	0.61	164.2	170.36	6.80S
+ 19 00 00	+50 27 37	18 49 27	58	187	0.62	164.4	170.56	6.60S

Librations Long -6.85 Lat +4.13 P 170.1 D +3.2
 Illumination of moon 73%+
 Elongation of Moon 117°
 Vertical Profile Scale 2.16 km/arcsec at mean distance of moon
 Horizontal Scale Factor 1.51 deg/min

Limiting magnitudes for Different Telescope Apertures

CA\TDia	50	100	150	200	250	300	350
2.6		6.2	7.0	7.5	7.9	8.2	8.3
4.6		6.3	7.1	7.6	7.9	8.2	8.4
6.6		7.0	7.9	8.4	8.7	9.0	9.2
8.6		7.1	7.9	8.5	8.8	9.1	9.3
10.6		7.2	8.0	8.5	8.9	9.1	9.3

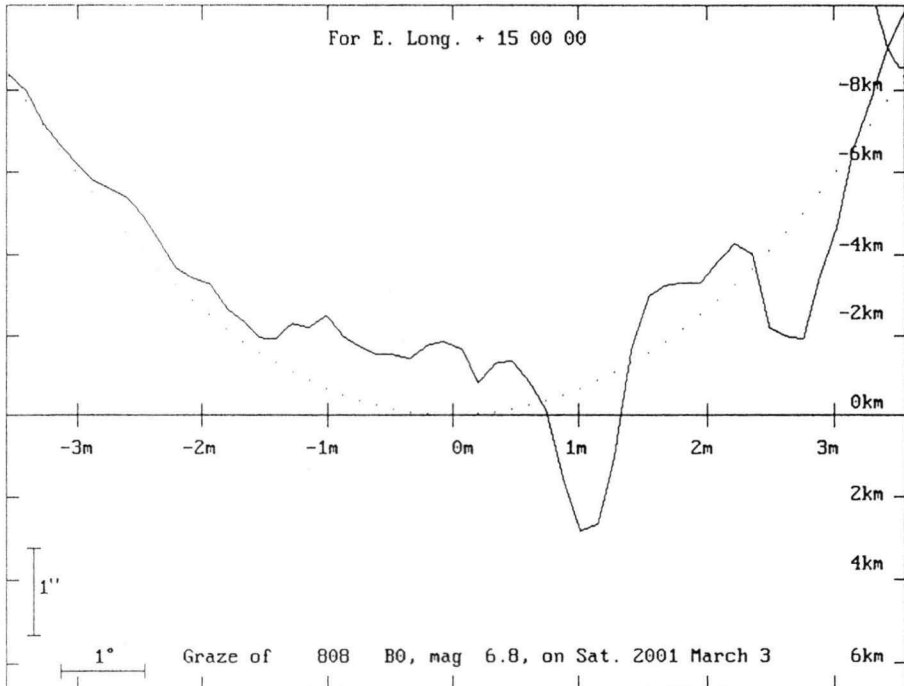
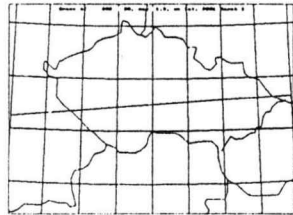
Grazing Occultation of 808 B0 Mag 6.8
 Saturday 2001 March 3

Longitude ° ' ''	Latitude ° ' ''	UT h m s	Nominal Site Altitude 0 m			PA °	WA °	CA °
			Alt Sn Mn	Az °	TanZ °			
+ 11 00 00	+49 14 16	18 31 41	60 198	0.57	169.9	172.12	6.30S	
+ 12 00 00	+49 19 13	18 33 26	60 200	0.58	170.1	172.34	6.08S	
+ 13 00 00	+49 23 35	18 35 10	60 203	0.59	170.3	172.56	5.85S	
+ 14 00 00	+49 27 21	18 36 53	59 205	0.60	170.5	172.78	5.64S	
+ 15 00 00	+49 30 32	18 38 35	59 208	0.61	170.8	173.00	5.42S	
+ 16 00 00	+49 33 08	18 40 16	58 210	0.62	171.0	173.21	5.20S	
+ 17 00 00	+49 35 10	18 41 56	58 213	0.63	171.2	173.43	4.99S	
+ 18 00 00	+49 36 37	18 43 35	57 215	0.64	171.4	173.64	4.77S	
+ 19 00 00	+49 37 31	18 45 14	57 217	0.66	171.6	173.85	4.56S	

Librations Long -6.45 Lat +2.88 P 173.5 D +2.4
 Illumination of moon 57%+
 Elongation of Moon 99%
 Vertical Profile Scale 2.10 km/arcsec at mean distance of moon
 Horizontal Scale Factor 1.50 deg/min

Limiting magnitudes for Different Telescope Apertures

CA\Dia	50	100	150	200	250	300	350
0.6					6.9	7.1	7.3
2.6			7.2	7.7	8.1	8.3	8.5
4.6	7.2		8.0	8.5	8.9	9.2	9.4
6.6	7.3	8.1	8.6	9.0	9.3	9.5	
8.6	7.3	8.1	8.6	9.0	9.3	9.5	

Longitude	Latitude	UT	Nominal Site Altitude 0 m			PA	WA	CA
			Alt	Az	TanZ			
o ' ''	o ' ''	h m s	Sn Mn	o		o	o	
+ 11 00 00	+50 39 13	22 24 54	21 79	2.54	359.5	347.85	10.33N	
+ 12 00 00	+51 03 32	22 25 35	22 80	2.44	359.6	347.92	10.26N	
+ 13 00 00	+51 27 29	22 26 16	23 81	2.35	359.7	347.99	10.18N	
+ 14 00 00	+51 51 03	22 26 59	24 82	2.26	359.7	348.07	10.11N	
+ 15 00 00	+52 14 13	22 27 43	25 83	2.18	359.8	348.15	10.03N	
+ 16 00 00	+52 36 58	22 28 28	25 85	2.11	359.9	348.23	9.95N	
+ 17 00 00	+52 59 19	22 29 13	26 86	2.04	360.0	348.31	9.86N	
+ 18 00 00	+53 21 14	22 30 00	27 87	1.97	0.1	348.40	9.78N	
+ 19 00 00	+53 42 42	22 30 47	28 88	1.91	0.2	348.48	9.69N	

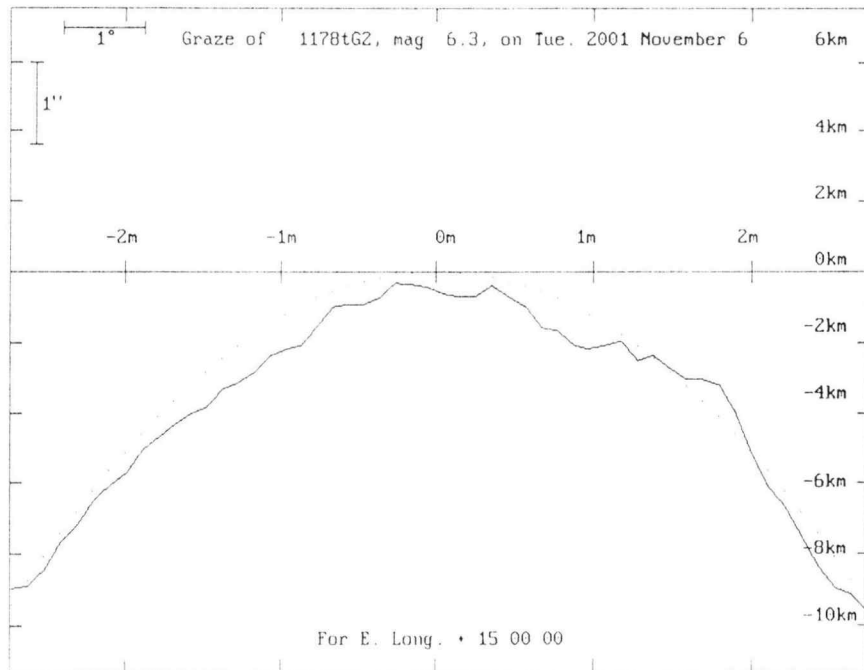
1178 is a Double Star: 6.8 & 7.3, Sepn 0.28, PA 45
 Graze Path of Secondary 0.48km S, and 0.4 secs. later cf. primary.

- with a Tertiary Star: 13.5, Sepn 4.00, PA 34
 Graze Path of Tertiary 8.02km S, and 4.2 secs. later cf. primary.

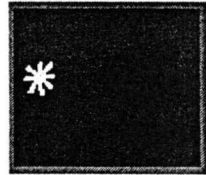
Librations Long -3.33 Lat -2.41 P 348.6 D +3.3
 Illumination of Moon 67%
 Elongation of Moon 110F
 Vertical Profile Scale 2.36 km/arcsec at mean distance of moon
 Horizontal Scale Factor 1.91 deg/min

Limiting magnitudes for Different Telescope Apertures

CA\TDia	50	100	150	200	250	300	350
5.7	6.8	7.5	8.0	8.3	8.5	8.7	
7.7	6.8	7.6	8.0	8.4	8.6	8.7	
9.7	6.8	7.6	8.1	8.4	8.6	8.7	
11.7	6.9	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	
13.7	6.9	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	

Zákryty hvězd planetkami

Planetek s určenou dráhou je již více než 15 000 a stále rychleji přibývají. I planetky na své dráze oblohou občas zakryjí, podobně jako Měsíc, nějakou hvězdu. Tyto úkazy zatím nedokážeme ani časově ani prostorově spočítat zcela přesně. Zatímco předpověď zákrytu hvězdy Měsícem je zpracována s přesností na několik sekund a maximálně stovky metrů, je u planetek pozorovací interval znám na 10-20 minut a stín může jít i o stovky kilometrů mimo předpovězenou oblast. Důvodem je zatím nedostatečná přesnost našich znalostí o okamžitých polohách planetek.

Předpovědi s vyhledávacími mapkami zpracovávají pro Evropu organizace EAON (European Asteroidal Occultation Network) a IOTA/ES (International Occultation and Timing Association / European Section). Nejsnáze je možno je vyhledat na internetu (<http://sorry.vse.cz/~ludek/mp/>), kde najdete i případná upřesnění "v poslední minutě", která jsou velmi důležitá.

Tato pozorování v Česku zaštiťuje Hvězdárna v Rokycanech (Voldušská 721/II, Rokycany, 337 11). Protokoly o každém provedeném pozorování je nutno co nejdříve po měření zaslat na Hvězdárnu v Rokycanech (halir@oku-ro.cz) odkud se dostanou na příslušná místa v České republice i ve světě k publikaci a dalšímu využití a zpracování. Protokoly se posílají, i když nedošlo k zákrytu (naprostá většina případů). Je totiž možné, že někdo zákryt pozitivně pozoroval a je nutné vymezit hranice, a k tomu právě přispívají negativní pozorování, kdy zákryt pozorován nebyl.

Jak už bylo uvedeno výše, jedná se o úkazy pro jedno místo (pozorovací stanoviště) velice vzácné a problematické je i pořádání expedic vzhledem k naší neznalosti dráhy stínu. O to větší vědecký význam má pak každé pozitivní měření. Přínosem je totiž nejen zpřesnění pozice planetky v prostoru a tím i její dráhy, ale především nedocenitelné informace o jejích rozměrech a případně i tvaru, což jsou informace, které nám jinak ve srovnatelné kvalitě mohou poskytnout pouze meziplanetární sondy.

Rok 2001

Již tradičně je seznam planetkových zákrytů velice obsáhlý (následující tabulka). O přirozenou redukci našich možností se jistě postará, jako každoročně, počasí. Navíc některé zákryty mají takové parametry, že k jejich sledování je potřebný nedostupný dalekohled či pravděpodobnost úkazu pro naše území je naprosto zanedbatelná, proto v poslední části Almanachu najdete jen několik vybraných favoritů.

Pro další zpřesnění uvedených nominálních předpovědí vřele doporučuji sledovat internetovskou stránku <http://sorry.vse.cz/~ludek/mp/>, rubriku Updates.

Pozorovací		Planetka	Hvězda		
Datum	Čas				
v UT		No. Name	trv.sek	Označení	mag pok.
Jan 01	7:59	532 Herculina	8.1	TYC 0314-00695-1	11.64 0.3
Jan 03	2:09	2494 Inge	4.7	TYC 0808-00201-1	11.38 4.0
Jan 03	18:36	232 Russia	4.6	TYC 1331-01736-1	11.60 2.1
Jan 11	20:28	372 Palma	14.4	TYC 3280-01930-1	9.96 1.7
Jan 15	4:36	769 Tatjana	6.2	TYC 2454-00544-1	11.59 2.8
Jan 15	21:11	895 Helio	10.0	TYC 1774-01067-1	11.28 2.2
Jan 16	23:59	2494 Inge	4.1	TYC 0807-00470-1	10.86 4.2
Jan 17	3:44	326 Tamara	9.6	TYC 3012-00410-1	10.46 3.2
Jan 20	16:49	173 Ino	7.9	TYC 4694-00192-1	10.14 2.4
Jan 20	17:22	230 Athamantis	7.5	TYC 0636-00509-1	11.71 0.7
Jan 21	4:05	638 Moira	5.1	HIP 35774	10.09 3.8
Jan 24	20:48	737 Arequipa	4.0	TYC 0144-03145-1	11.48 2.3
Jan 27	5:54	585 Bilkis	3.8	TYC 5557-00563-1	12.66 2.1
Jan 28	2:34	284 Amalia	16.6	TYC 5522-01688-1	8.12 6.4
Jan 28	18:37	57 Mnemosyne	12.1	TYC 0146-01365-1	10.42 1.5
Feb 01	6:03	112 Iphigenia	5.8	TAC +19#02624	11.32 2.2
Feb 03	4:21	216 Kleopatra	16.2	TYC 5513-00101-1	12.35 0.7
Feb 05	22:37	472 Roma	4.2	TYC 1437-02659-1	9.57 3.1
Feb 07	3:10	303 Josephina	9.3	TYC 1933-00179-1	10.70 2.7
Feb 08	17:48	91 Aegina	13.9	TYC 1926-00309-1	11.27 1.3
Feb 14	23:42	399 Persephone	7.5	TYC 2925-01696-1	10.74 3.4
Feb 15	20:44	777 Gutemberga	5.4	TYC 0230-01113-1	11.71 2.5
Feb 16	20:46	31 Euphrosyne	14.6	TYC 2856-01185-1	10.83 1.2
Feb 17	4:52	119 Althaea	3.1	HIP 79124	7.83 6.0
Feb 19	5:30	1558 Jarnefelt	11.4	TAC -01#06469	11.39 4.6
Feb 19	23:33	4063 Euforbo	3.7	TYC 1964-01250-1	11.83 3.6
Feb 20	1:15	657 Gunlöd	4.3	TYC 0819-01063-1	10.84 3.2
Feb 21	1:01	377 Campana	7.7	TYC 0239-01754-1	12.36 0.9
Feb 22	17:30	131 Vala	15.8	HIP 34626	9.83 4.2
Feb 24	3:44	250 Bettina	3.3	HIP 86508	7.26 6.7
Feb 25	1:09	638 Moira	21.2	TYC 1899-00766-1	11.97 2.7
Feb 25	1:23	1149 Volga	4.1	TYC 4910-00069-1	11.84 3.3
Mar 01	17:51	326 Tamara	7.8	TYC 3437-00862-1	11.72 1.8
Mar 02	4:04	532 Herculina	28.4	TYC 0918-01536-1	11.46 0.2
Mar 03	20:21	399 Persephone	5.5	TYC 2432-01188-1	11.12 3.2
Mar 04	19:43	796 Sarita	5.2	TYC 3396-00912-1	10.39 3.7
Mar 06	22:16	248 Lameia	4.7	HIP 54110	6.92 6.4
Mar 13	19:34	2326 Tololo	6.3	TYC 0809-01147-1	11.06 4.6
Mar 13	20:18	12 Victoria	3.6	HIP 15564	9.32 3.2
Mar 14	21:56	978 Aidamina	4.8	TYC 6093-01467-1	10.94 4.6
Mar 15	21:21	912 Maritima	8.1	TYC 3406-02691-1	12.49 1.0
Mar 15	22:46	423 Diotima	21.7	HIP 66446	8.74 3.2
Mar 16	0:28	218 Bianca	7.5	TYC 5009-00195-1	8.49 3.9
Mar 16	2:00	1 Ceres	36.7	TYC 6860-00966-1	11.16 0.1
Mar 17	20:45	31 Euphrosyne	9.0	TYC 2889-00771-1	11.92 0.7
Mar 21	0:14	202 Chryseids	15.7	TAC -05#08842	11.77 1.1
Mar 21	20:26	1162 Larissa	6.2	TYC 1410-00603-1	11.22 4.3
Mar 23	3:09	18 Melpomene	14.9	TAC -03#10753	11.33 0.5
Mar 24	21:21	1000 Piazzia	7.4	TYC 1930-00084-1	11.66 3.9
Apr 02	19:06	64 Angelina	5.0	TYC 1893-01422-1	10.93 1.4
Apr 16	3:44	2 Pallas	32.7	TYC 1544-02005-1	10.70 0.3
Apr 19	1:30	2260 Neoptolemus	9.0	TYC 2488-00863-1	10.81 6.2
May 02	1:10	271 Penthesilea	3.4	HIP 104276	6.85 8.6
May 12	22:27	554 Peraga	7.9	TYC 6162-00293-1	10.38 2.4
May 14	1:03	1264 Letaba	5.7	HIP 79579	9.46 2.9
May 22	1:55	564 Dudu	5.9	TYC 6872-00759-1	11.07 2.3
May 28	0:19	21011 1994JR1	4.1	TYC 6240-00697-1	11.0612.1
Jun 02	18:42	1404 Ajax	4.5	TYC 0834-00395-1	9.81 7.4
Jun 05	19:05	2 Pallas	39.6	TYC 2053-00061-1	11.93 0.1
Jun 08	23:09	345 Tercidina	10.8	TYC 5693-02490-1	11.01 1.6
Jun 11	0:41	828 Lindemannia	7.4	HIP 110169	8.09 7.7
Jun 13	23:03	776 Berbericia	7.0	TYC 5622-01104-1	11.14 1.6
Jun 15	3:24	68 Leto	25.2	TYC 7455-00701-1	10.03 1.1
Jun 19	0:12	69 Hesperia	10.9	CMC 714675	12.59 0.5

Jun 26 0:29	225	Henrietta	18.1	TYC	1147-00349-1	11.38	2.0
Jul 02 21:00	52	Europa	26.8	TYC	5640-00467-1	11.54	0.7
Jul 10 21:15	246	Asporina	6.5	TYC	5145-00257-1	11.02	1.4
Jul 16 23:08	392	Wilhelmina	6.6	TYC	0519-00345-1	11.85	2.2
Jul 20 1:10	1242	Zambesia	8.6	HIP	110755	8.22	5.9
Jul 23 21:57	357	Ninina	9.3	TYC	5681-01395-1	11.88	1.9
Jul 26 0:18	582	Olympia	4.5	TYC	5245-00146-1	10.44	3.5
Jul 27 23:43	45	Eugenia	20.4	TYC	6312-00495-1	10.85	0.8
Aug 06 22:48	144	Vibilia	38.0	TYC	6394-00561-1	10.07	1.1
Aug 08 22:56	208	Lacrimosa	4.0	TYC	6340-01323-1	12.13	1.4
Aug 25 23:26	89	Julia	11.3	TYC	2336-02211-1	11.41	0.4
Aug 27 2:12	306	Unitas	9.9	TAC	+05#00807	11.24	1.6
Sep 02 4:06	712	Boliviana	5.3	TYC	1847-01102-1	11.78	1.5
Sep 02 20:53	253	Mathilde	10.1	TYC	5244-00780-1	11.79	0.9
Sep 03 17:32	163	Erigone	7.1	HIP	105603	7.72	5.7
Sep 20 3:15	222	Lucia	6.2	HIP	9748	7.04	7.3
Sep 23 21:28	1637	Swings	7.3	HIP	14572	9.62	5.8
Sep 26 4:19	455	Bruchsalia	3.7	TYC	1910-00357-1	11.59	2.6
Sep 28 3:21	654	Zelinda	6.0	TYC	2439-01175-1	11.12	1.7
Oct 01 23:42	733	Moccia	4.3	TYC	2962-00408-1	10.06	5.2
Oct 04 12:13	235	Carolina	3.6	TYC	1899-00966-1	9.84	4.7
Oct 06 22:07	36	Atalante	11.1	TYC	2332-00741-1	11.32	0.6
Oct 09 3:00	591	Irmgard	4.0	TYC	2447-00077-1	10.86	5.1
Oct 10 4:07	449	Hamburga	7.3	TYC	0024-00805-1	9.92	3.1
Oct 10 23:26	686	Gersuind	5.9	TYC	2325-01005-1	11.62	1.4
Oct 12 4:25	222	Lucia	4.1	TYC	0622-00287-1	9.17	4.8
Oct 18 18:00	409	Aspasia	5.7	TYC	5688-00868-1	10.92	1.9
Oct 22 2:51	972	Cohnia	14.3	TYC	2356-01537-1	11.00	2.3
Oct 23 1:24	332	Siri	4.1	TYC	1915-01428-1	10.58	4.3
Oct 24 23:37	361	Bononia	7.2	HIP	44087	9.01	5.1
Oct 25 21:05	234	Barbara	7.2	TYC	6964-01174-1	11.02	1.2
Oct 25 21:52	366	Vincentina	9.5	TYC	0598-01527-1	11.80	1.6
Oct 28 20:33	89	Julia	18.9	TYC	2843-00046-1	10.56	0.4
Oct 30 22:19	2393	Suzuki	4.0	TYC	1223-00154-2	11.49	3.0
Oct 31 22:46	856	Backlunda	5.9	TYC	5848-01794-1	10.07	4.9
Nov 02 2:02	36	Atalante	12.9	TYC	2833-00974-1	11.34	0.4
Nov 02 6:08	9	Metis	15.9	TYC	1925-01576-1	11.29	0.3
Nov 03 2:57	393	Lampetia	11.9	TYC	0735-00984-1	10.99	3.0
Nov 03 19:09	973	Aralia	4.8	TYC	2865-00812-1	11.77	2.4
Nov 05 21:08	276	Adelheid	10.4	TYC	0109-01402-1	10.75	2.7
Nov 09 18:15	1467	Mashona	11.1	TYC	2265-00675-1	10.17	3.5
Nov 10 2:12	1258	Sicilia	3.7	TYC	1770-01084-1	11.97	3.1
Nov 10 4:36	134	Sophrrosyne	11.4	TYC	2478-00232-1	9.28	3.5
Nov 10 21:07	1200	Imperatrix	3.1	TYC	0633-01049-1	9.84	5.5
Nov 11 0:03	184	Dejopeja	11.5	TYC	1868-00693-1	12.16	1.6
Nov 12 21:36	144	Vibilia	13.9	TYC	5818-00379-1	11.96	0.6
Nov 28 20:36	1467	Mashona	16.9	TYC	2261-00506-1	10.14	3.8
Nov 30 4:38	712	Boliviana	15.6	TYC	0739-02249-1	12.11	0.4
Dec 01 5:02	1647	Menelaus	5.7	TYC	0256-00598-1	11.03	7.0
Dec 01 20:33	2009	Voloshina	4.9	HIP	11249	5.46	9.8
Dec 03 0:14	569	Misa	9.5	TYC	1850-01257-1	10.51	2.2
Dec 03 18:26	1269	Rollandia	10.4	TYC	0634-00054-1	9.41	5.5
Dec 06 21:19	168	Sibylla	11.8	HIP	20019	8.46	4.2
Dec 07 21:55	419	Aurelia	14.0	TYC	1223-01599-1	10.51	2.7
Dec 09 0:27	914	Palisana	5.3	TYC	0762-03440-1	10.70	2.7
Dec 09 1:59	395	Delia	4.0	TYC	1830-01346-1	9.82	4.7
Dec 15 19:23	403	Cyane	4.3	TYC	1302-00287-1	11.43	1.4
Dec 16 23:39	712	Boliviana	13.6	TYC	0717-00205-1	9.50	1.7
Dec 17 19:06	395	Delia	4.3	TYC	1277-00971-1	11.12	3.7
Dec 19 3:28	712	Boliviana	13.7	TYC	0717-00435-1	10.98	0.7
Dec 20 23:59	712	Boliviana	13.7	TYC	0717-02096-1	12.03	0.4
Dec 21 21:57	569	Misa	10.1	TYC	1832-00585-1	10.82	2.1
Dec 24 3:26	1031	Arctica	5.9	TYC	0146-00733-1	11.62	2.5
Dec 25 4:19	199	Byblis	7.1	TYC	1964-01428-1	11.73	2.4
Dec 30 17:57	144	Vibilia	6.2	TYC	5258-00552-1	11.06	1.5
Dec 31 1:09	1303	Luthera	6.1	HIP	34462	6.36	7.1

284 Amalia – TYC 5522–01688–1

2001 jan 28 2^h34.4^m U.T.

Planet :

V. mag. = 14.53 Diam. = 55.1 km = 0.04"
 μ = 8.62"/h π = 4.60" Ref. = EG2000-012

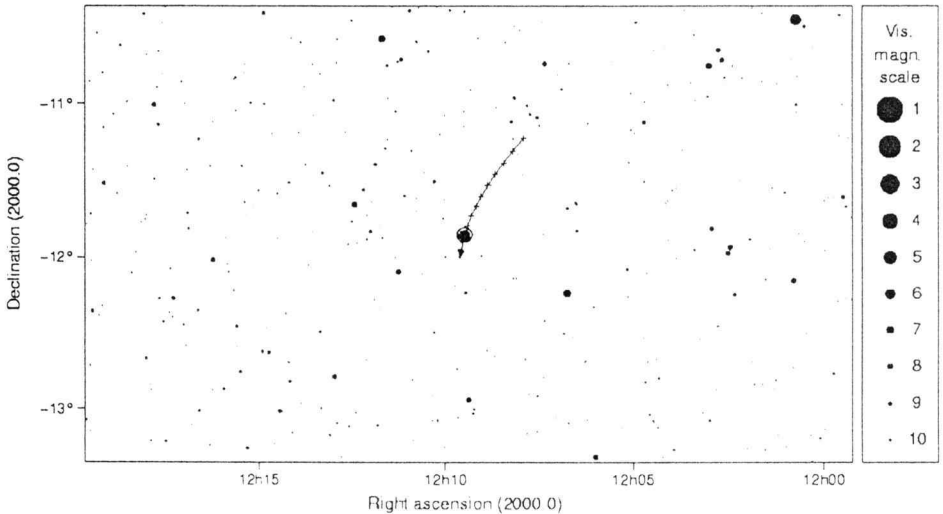
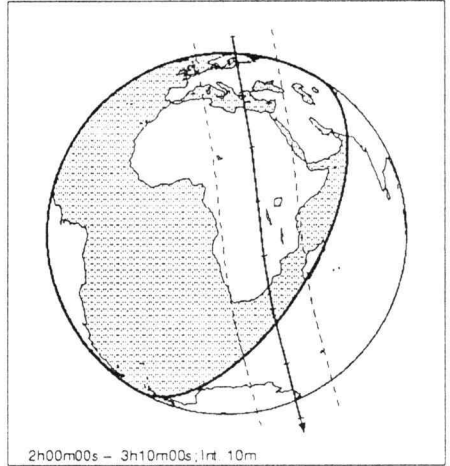
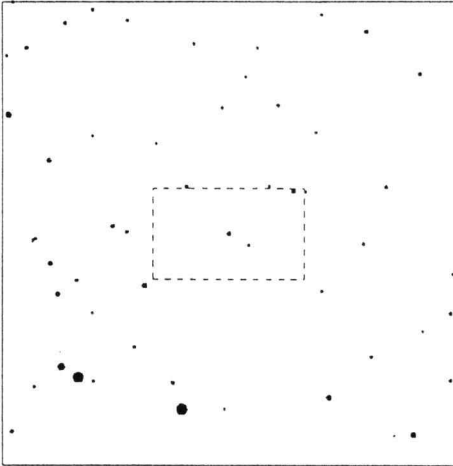
Δm = 6.4 Max. dur. = 16.6s

Star :

Source kat. TYC2
 α = 12^h09^m28.925^s δ = -11°51'16.62"
 V. mag. = 8.12 Ph. mag. = 8.74

Sun : 120°

Moon : 155° , 11%

423 Diotima – HIP 66446

2001 mar 15 22^h46.1^m U.T.

Planet :

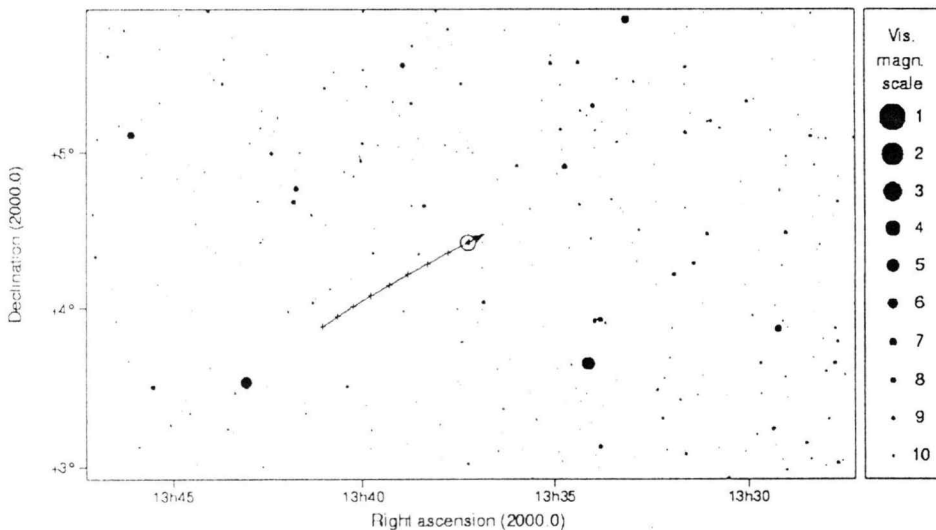
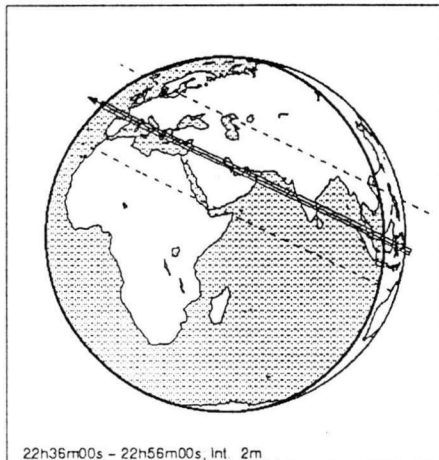
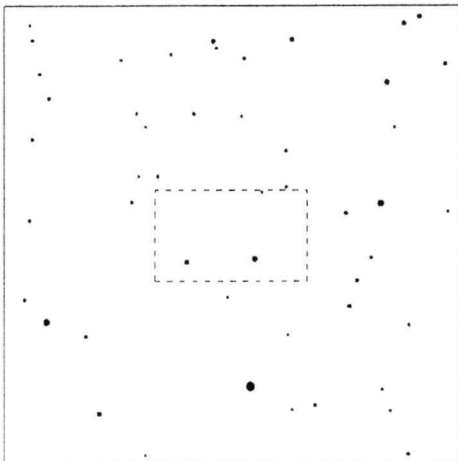
V. mag. = 11.92 Diam. = 217.0 km = 0.14"
 μ = 23.17"/h π = 4.10" Ref. = EG1992-063

Δ m = 3.2 Max. dur. = 21.7s

Star :

Source kat. HIP
 α = 13^h37^m15.759^s δ = + 4°25'03.44"
V. mag. = 8.74 Ph. mag. = 9.20

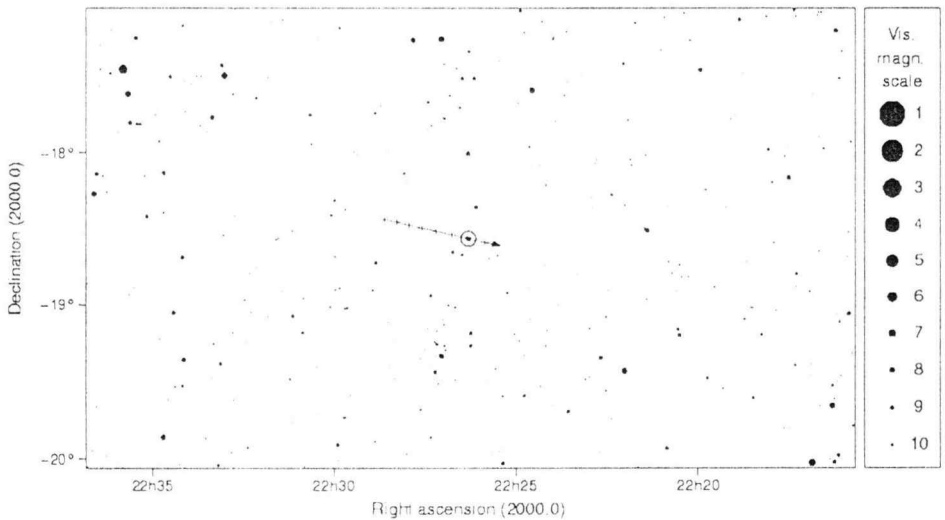
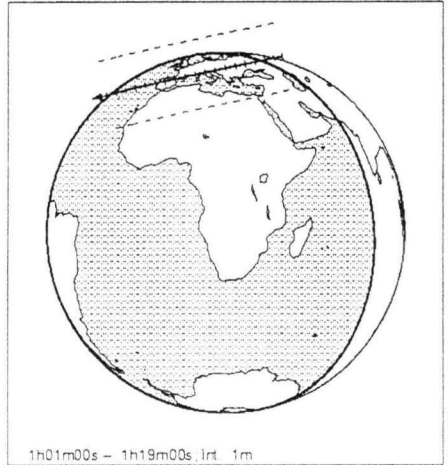
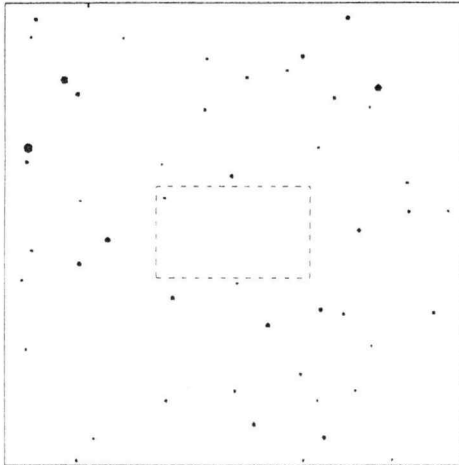
Sun : 151° Moon : 55° , 59%

1242 Zambesia – HIP 110755

2001 jul 20 1^h10.4^m U.T.

Planet :		Star :	Source kat. HIP
V. mag. = 14.08	Diam. = 49.2 km = 0.04"	$\alpha = 22^{\text{h}}26^{\text{m}}17.567^{\text{s}}$	$\delta = -18^{\circ}33'48.00''$
$\mu = 16.82^{\text{"/h}}$	$\pi = 5.18^{\text{''}}$ Ref. = MPC16556	V. mag. = 8.22	Ph. mag. = 8.66
$\Delta m = 5.9$	Max. dur. = 8.6s	Sun : 145°	Moon : 135° , 1%

1303 Luthera – HIP 34462

2001 dec 31 1^h 9.2^m U.T.

Planet :

V. mag. = 13.43 Diam. = 88.8 km = 0.06"

μ = 34.63"/h π = 4.21" Rel. = MPC16850

Δm = 7.1 Max. dur. = 6.1s

Star :

α = 7^h08^m36.242^s

V. mag. = 6.36

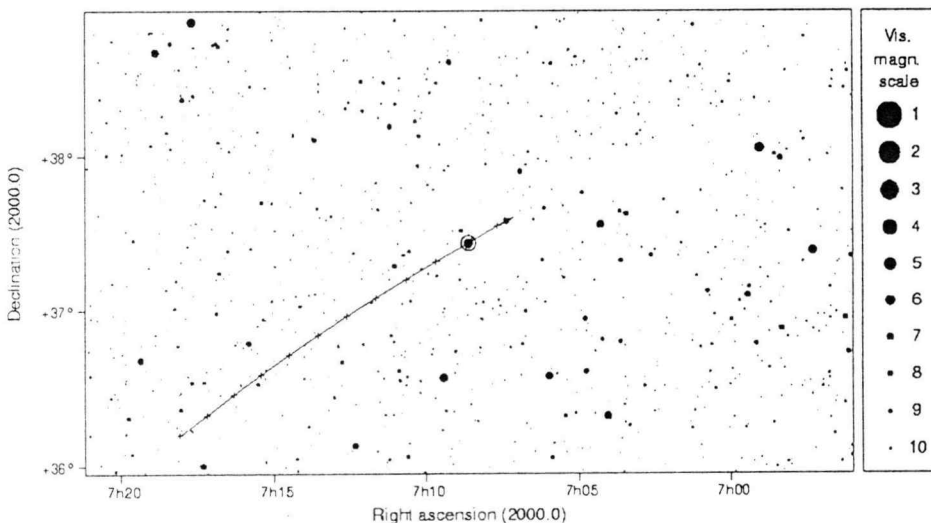
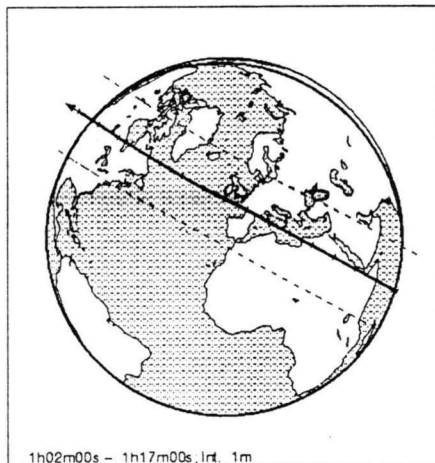
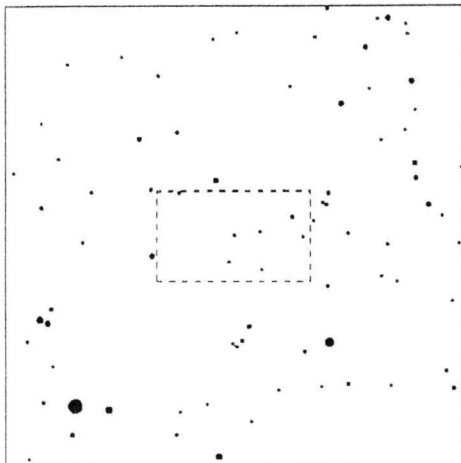
Sun : 164°

Source kat. HIP

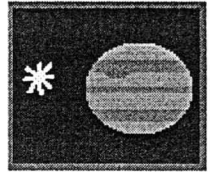
δ = +37°26'42.32"

Ph. mag. = 7.57

Moon : 13°, 99%

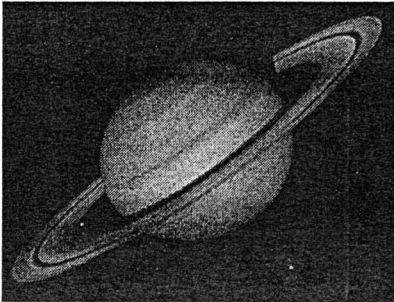

Zákryty hvězd planetami a jejich měsíci

Mimořádným případem „planetkyvých“ zákrytů jsou zákryty hvězd planetami. Tyto úkazy jsou poměrně méně časté a ani jejich odborný význam není nijak mimořádný. Pouze v případě, že sledování

je prováděno objektivní metodou, může sloužit např. k zjišťování přítomnosti, respektive hustoty atmosféry planety či jejího měsíce a zákryty též posloužily k objevu (potvrzení) prstenců kolem některých planet.

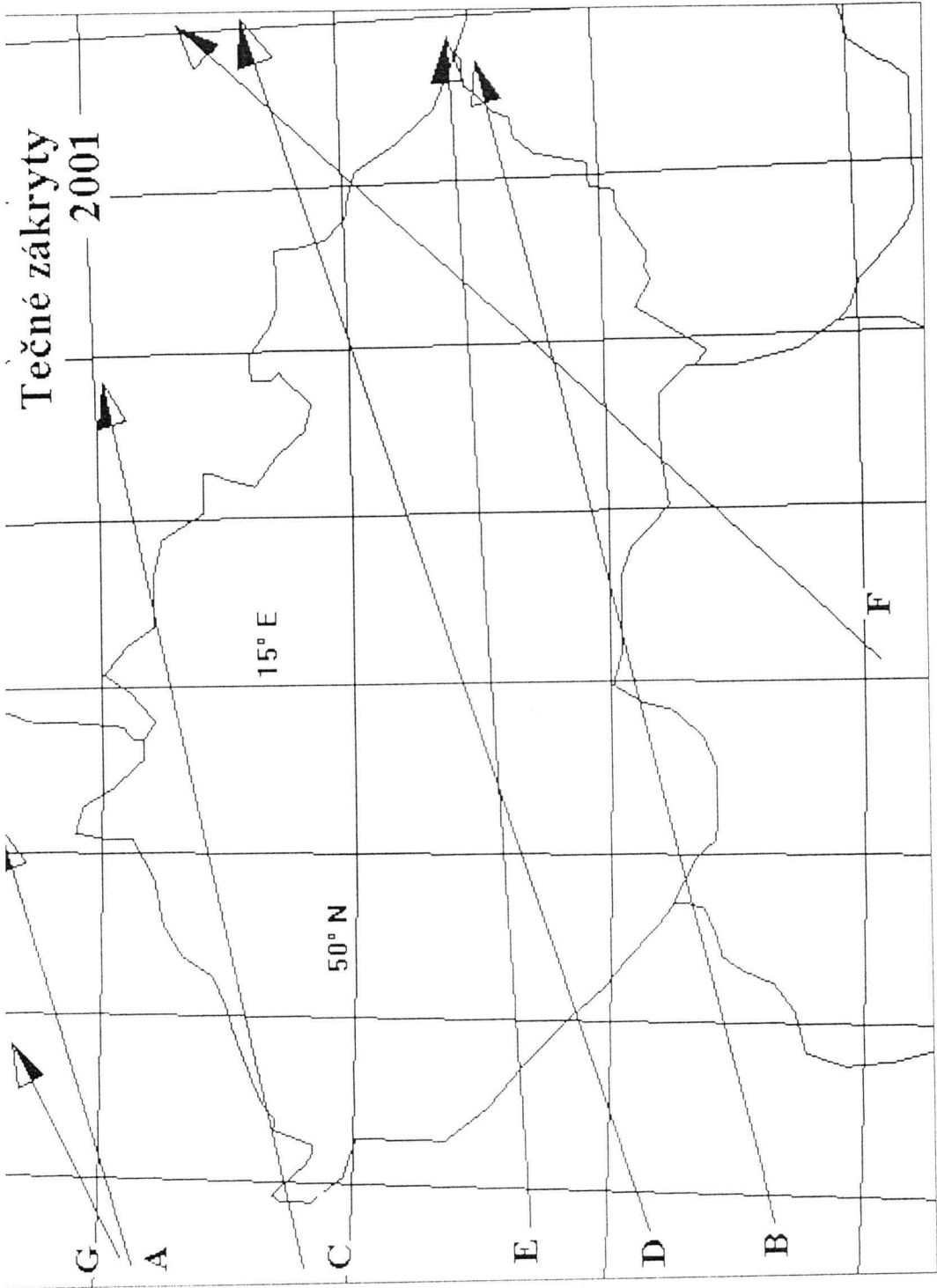
Rok 2001

V roce 2001 nás čeká relativně mimořádně široká paleta úkazů, která je shrnuta do následující tabulky:

Pozorovací		Planeta		Hvězda	
Datum	Čas	-----		-----	
	v UT	jméno	trv.sek	označení	mag *
Jan 04	19:14	Venus	471.8	HIP 109811	8.24
Feb 02	3:40	Mars	279.3	TYC 6175-00073-1	11.07
Aug 09	19:18	Mars	1436.2	TYC 6819-05967-1	8.85
Dec 02	22:40	Saturn	5984.8	TYC 1275-00354-1	10.82
Dec 17	20:01	Jupiter	8937.4	TYC 1894-00662-1	9.25

Podrobnější informace naleznete, stejně jako v případě „planetkových“ zákrytů, na internetové stránce <http://sorry.vse.cz/~ludek/mp/>.

Tečné záznamy
2001

G

A

C

E

D

B

15° E

50° N

F

Výbor Zákrytové a astrometrické sekce ČAS

Předseda:

Ing. Jan VONDRÁK, DrSc.
Na Březince 20
Praha
150 00
e-mail: vondrak@ig.cas.cz

Členové výboru:

Jan MÁNEK
Werichova 950
Praha
152 00

e-mail:
jan.manek@worldonline.cz

Karel HALÍŘ
Lužická 901/III
Rokycany
337 01

e-mail:
halir@oku-ro.cz

Kontaktní adresa

Karel HALÍŘ
Lužická 901/III
Rokycany
337 01

e-mail: halir@oku-ro.cz